Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 16 lipca 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Swobodny przepływ towarów — Artykuły 34–36 TFUE — Środki o skutku równoważnym — Dyrektywa 94/11/WE — Artykuły 3 i 5 — Harmonizacja wyczerpująca — Zakaz utrudniania wprowadzania do obrotu obuwia spełniającego wymogi dyrektywy 94/11 dotyczące etykietowania — Przepisy krajowe nakazujące wskazanie na etykiecie kraju pochodzenia produktów przetworzonych za granicą opisanych przy użyciu włoskiego słowa „pelle” — Produkty dopuszczone do swobodnego obrotu

W sprawie C-95/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale di Milano (Włochy) postanowieniem z dnia 20 lutego 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 lutego 2014 r., w postępowaniu:

Unione Nazionale Industria Conciaria (UNIC),

Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (Uni.co.pel)

przeciwko

FS Retail,

Luna Srl,

Gatsby Srl,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, A. Ó Caoimh, C. Toader (sprawozdawca), E. Jarašiūnas i C.G. Fernlund, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: L. Carrasco Marco, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 stycznia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Unione Nazionale Industria Conciaria (UNIC) przez G. Floridię, A. Tornata, M. Mussiego, A. Fratini i G.P. Geminianiego, avvocati,

* Język postępowania: włoski.

— w imieniu Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (Uni.co.pel) przez G. Floridię, A. Tornata, M. Mussiego, G. Geminianiego i A. Fratini, avvocati,

— w imieniu FS Retail przez M. Sapia, avvocato,

— w imieniu Luna Srl przez A. Cattel i M. Concetti, avvocati,

— w imieniu Gatsby Srl przez A. Terenzi, avvocato,

— w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Möllera, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, B. Koopman i H. Stergiou, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu szwedzkiego przez A. Falk, C. Meyer-Seitz, U. Persson, N. Otte Widgren i K. Sparrman oraz przez L. Swedenborga, E. Karlssona i F. Sjövalla działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Gattinarę i G. Zavvosa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 23 kwietnia 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 34–36 TFUE, art. 3 i 5 dyrektywy 94/11/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 marca 1994 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do etykietowania materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia przeznaczonego do sprzedaży konsumentom (Dz.U. L 100, s. 37 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 13, t. 13, s. 173) i art. 60 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiającego Unijny kodeks celny (Dz.U. L 269, s. 1, zwanego dalej „Unijnym kodeksem celnym").

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Unione Nazionale Industria Conciaria (UNIC), krajowym stowarzyszeniem zawodowym będącym członkiem konfederacji włoskiego przemysłu, zrzeszającym i reprezentującym największe podmioty gospodarcze z sektora garbarstwa i Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (Uni.co.pel), stowarzyszeniem konsumentów o niezarobkowym celu związanym z solidarnością społeczną a FS Retail, Luna Srl i Gatsby Srl, spółkami prawa włoskiego w przedmiocie wprowadzania do obrotu we Włoszech, bez wskazania państwa pochodzenia produktu, obuwia ze wskazaniem na wnętrzu podeszwy w języku włoskim nazwy rodzajowej „pelle" (skóra) lub „vera pelle" (prawdziwa skóra).

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Zgodnie z art. 8 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. L 204, s. 37 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 13, t. 20, s. 337), zmienionej dyrektywą 98/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 lipca 1998 r., (Dz.U. L 217, s. 18 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 13, t. 21, s. 8) (zwanej dalej „dyrektywą 98/34") państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji Europejskiej wszelkie projekty przepisów technicznych, które chcą przyjąć. Przekazują Komisji także powody przyjęcia uregulowań technicznych, jeżeli nie zostały one wyraźnie ujęte w projekcie. Komisja niezwłocznie informuje pozostałe państwa członkowskie o projekcie przepisów technicznych i wszelkich dokumentach, które zostały jej przekazane. Państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji ostateczny tekst przepisów technicznych.

4 Zgodnie z art. 9 tej dyrektywy przyjęcie projektu przepisów technicznych przekazanego zgodnie z art. 8 jest odraczane o trzy miesiące licząc od dnia otrzymania przez Komisję powiadomienia o tym projekcie. Artykuł ów stanowi w szczególności, że okres ten jest przedłużany do sześciu miesięcy, jeżeli Komisja lub inne państwo członkowskie wyda szczegółową opinię stwierdzającą, że przewidziany środek może stworzyć bariery w swobodnym przepływie towarów w obrębie rynku wewnętrznego. Okres obowiązywania zasady standstill jest przedłużany do 12 miesięcy, jeżeli w ciągu 3 miesięcy od przekazania powiadomienia Komisja ogłosi swój zamiar zgłoszenia wniosku lub przyjęcia aktu prawnego w sprawie, która jest przedmiotem projektu przepisu technicznego.

5 Artykuł 24 rozporządzenia Rady (WE) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy kodeks celny (Dz.U. L 302, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 2, t. 4, s. 307) stanowi, co następuje:

„Towar, w którego produkcję zaangażowany jest więcej niż jeden kraj, jest uznawany za pochodzący z kraju, w którym został poddany ostatniej istotnej, ekonomicznie uzasadnionej obróbce lub przetworzeniu, które spowodowało wytworzenie nowego produktu lub stanowiło istotny etap wytwarzania w przedsiębiorstwie przystosowanym do tego celu".

6 Unijny kodeks celny, który wszedł w życie w dniu 31 października 2013 r., uchylił rozporządzenie nr 2913/92. Jednakże art. 60 owego kodeksu, o zasadniczo takiej samej treści, co art. 24 rozporządzenia nr 2913/92, ma na podstawie art. 288 ust. 2 tego kodeksu zastosowanie dopiero począwszy od dnia 1 maja 2016 r.

7 Motywy od pierwszego do trzeciego oraz piąty i siódmy dyrektywy 94/11 przewidują, co następuje:

„w niektórych państwach członkowskich istnieją przepisy w sprawie etykietowania obuwia, które mają na celu ochronę i informowanie konsumentów, a także zabezpieczenie uzasadnionych interesów branży;

rozbieżności między takimi przepisami mogą prowadzić do tworzenia przeszkód w wymianie handlowej we Wspólnocie, naruszając tym samym funkcjonowanie rynku wewnętrznego;

w celu uniknięcia problemów związanych ze stosowaniem różnych systemów należy precyzyjnie określić elementy wspólnego systemu etykietowania obuwia;

[…]

zarówno w interesie konsumentów, jak i branży leży wprowadzenie systemu ograniczającego ryzyko nadużyć poprzez wskazanie rodzaju materiałów wykorzystywanych w głównych częściach składowych obuwia;

[…]

harmonizacja ustawodawstwa krajowego jest właściwą metodą usuwania tych barier w wolnym handlu. Cel ten nie może być osiągnięty w zadowalającym stopniu przez poszczególne państwa członkowskie. Niniejsza dyrektywa określa tylko te wymogi, które są niezbędne dla swobodnego przepływu produktów, do których ma zastosowanie,

[…]".

8 Artykuł 1 ust. 1 akapit drugi wskazanej dyrektywy stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy »obuwie« oznaczać będzie wszelkie artykuły posiadające podeszwy, przeznaczone do ochrony lub okrycia stopy, w tym części sprzedawane osobno, określone w załączniku I".

9 Zgodnie z art. 2 rzeczonej dyrektywy:

„1. Państwa członkowskie podejmą wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia, że obuwie wprowadzone do obrotu spełnia wymogi w zakresie etykietowania określone w niniejszej dyrektywie, bez uszczerbku dla innych odnośnych przepisów wspólnotowych.

2. Jeśli obuwie niespełniające wymogów dotyczących etykietowania zostanie wprowadzone do obrotu, właściwe państwo członkowskie podejmuje odpowiednie działania, w sposób określony w jego ustawodawstwie krajowym".

10 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Bez uszczerbku dla innych odnośnych przepisów wspólnotowych państwa członkowskie nie będą zakazywać ani utrudniać wprowadzania do obrotu obuwia, które spełnia wymogi dotyczące etykietowania określone w niniejszej dyrektywie, stosując niezharmonizowane przepisy krajowe regulujące zasady etykietowania niektórych typów obuwia lub obuwia w ogóle".

11 Artykuł 4 tej dyrektywy przewiduje, co następuje:

„1. Etykiety dostarczają informacji o materiale, ustalonej zgodnie z załącznikiem I, który stanowi przynajmniej 80% powierzchni przyszwy, podbicia i wkładek do butów oraz przynajmniej 80% objętości zewnętrznej podeszwy. Jeśli żaden z materiałów nie stanowi 80%, należy podać informacje o dwóch głównych materiałach stosowanych jako elementy składowe obuwia.

2. Wymienione informacje umieszcza się na obuwiu. Producent lub jego upoważniony przedstawiciel, prowadzący działalność gospodarczą na terytorium Wspólnoty, może wybrać piktogramy albo pisemne wskazówki w języku lub językach, które mogą zostać ustalone, zgodnie z traktatem, przez państwo członkowskie, w którym następuje wprowadzenie do obrotu, w sposób określony w załączniku I. Państwa członkowskie zapewnią w swych przepisach krajowych, by konsumenci byli właściwie informowani o znaczeniu tych piktogramów, zapewniając jednocześnie, by takie przepisy nie tworzyły barier celnych [w wymianie handlowej].

3. Do celów niniejszej dyrektywy etykietowanie obejmuje również umieszczanie wymaganych informacji na przynajmniej jednym bucie z każdej pary. Mogą one zostać umieszczone przez nadruk, nalepienie, wytłoczenie lub przy użyciu etykiety.

4. Etykiety muszą być widoczne, umieszczone w sposób trwały i łatwo dostępne, a rozmiary piktogramów muszą być odpowiednio duże, by ułatwić zrozumienie zawartych w nich informacji. Etykiety nie mogą wprowadzać konsumenta w błąd.

5. Producent lub jego upoważniony przedstawiciel, prowadzący działalność gospodarczą na terytorium Wspólnoty, jest odpowiedzialny za dołączanie etykiety oraz za rzetelność informacji [na] niej zawartej. Jeśli ani producent, ani jego upoważniony przedstawiciel nie prowadzą działalności gospodarczej na terytorium Wspólnoty, zobowiązana do tego jest osoba odpowiedzialna za wprowadzenie tego obuwia po raz pierwszy na rynek Wspólnoty. Sprzedawca zobowiązany jest zapewnić, że sprzedawane przez niego obuwie posiada właściwą etykietę określoną w niniejszej dyrektywie".

12 W rozumieniu art. 5 dyrektywy 94/11:

„Jeśli będzie to potrzebne, informacjom wymaganym na mocy niniejszej dyrektywy mogą towarzyszyć dodatkowe informacje opisowe. Państwa członkowskie nie mogą jednak zakazywać ani utrudniać wprowadzania do obrotu obuwia spełniającego wymogi niniejszej dyrektywy, zgodnie z art. 3".

Prawo włoskie

13 Artykuł 3 ust. 2 ustawy nr 8 z dnia 14 stycznia 2013 r. w sprawie nowych przepisów dotyczących użycia terminów w języku włoskim „cuoio", „pelle" i „pelliccia" i terminów pochodnych lub ich synonimów (GURI nr 25, z dnia 30 stycznia 2013 r., zwanej dalej „ustawą nr 8/2013") przewiduje w szczególności, że „zabrania się sprzedaży lub wprowadzania do obrotu w inny sposób przy użyciu terminów »cuoio« [skóra], »pelle« [skóra], »pellicia« [futro] i terminów pochodnych lub ich synonimów jako przymiotników lub rzeczowników, nawet zintegrowanych jako prefiksy lub sufiksy w innych słowach lub pod nazwami rodzajowymi »pellame« [skóra], »pelletteria« lub »pellicceria« [wyrób skórzany], również przetłumaczonych na inny język niż włoski, artykułów, które nie są uzyskiwane wyłącznie ze skór zwierząt obrabianych celem zachowania ich charakteru naturalnego i, w każdym razie, produktów odmiennych od produktów wskazanych w art. 1". Produkty uzyskane w wyniku obróbki dokonanej za granicą i opatrzone wskazanymi napisami w języku włoskim muszą obowiązkowo zawierać etykietę wskazującą kraj pochodzenia.

14 W zastosowaniu tego rozporządzenia krajowego wprowadzenie do obrotu produktów zawierających skórę niepochodzącą z Włoch i opatrzonych napisami w języku włoskim stanowi niewzruszalne domniemanie wprowadzenia konsumenta w błąd.

15 Ustawa nr 8/2013 nie rozróżnia pomiędzy towarami wyprodukowanymi w państwach trzecich i towarami legalnie wyprodukowanymi lub wprowadzanymi do obrotu w państwie członkowskim Unii Europejskiej innym niż Republika Włoska.

16 Na podstawie art. 4 owej ustawy naruszenie zakazu wprowadzania do obrotu przewidzianego w owych przepisach skutkuje zastosowaniem sankcji administracyjnych w wysokości od 10 000 do 50 000 EUR oraz konfiskatą administracyjną towarów.

Okoliczności faktyczne postępowania głównego i pytania prejudycjalne

17 We wniosku o zastosowanie środka tymczasowego złożonym w dniu 27 września 2013 r. przed sądem odsyłającym UNIC i Uni.co.pel wniosły o zastosowanie środków tymczasowych w trybie pilnym przeciwko pozwanym w postępowaniu głównym.

18 Skarżący w postępowaniu głównym zarzucili pozwanym wprowadzanie do obrotu na terytorium Włoch, z naruszeniem ustawy nr 8/2013, obuwia ze wskazaniem na wkładkach do butów nazwy rodzajowej w języku włoskim „pelle” (skóra) lub „vera pelle” (prawdziwa skóra) bez żadnej informacji dotyczącej państwa pochodzenia produktu. Konsumenci zostali w ten sposób wprowadzeni w błąd co do pochodzenia skóry, błędnie przypisując jej pochodzenie włoskie ze względu na umieszczony na produkcie włoski znak towarowy. Ponadto oznaczenie „skóra” lub „prawdziwa skóra” umieszczone na wkładce do butów wzbudza błędne wyobrażenie, że obuwie w całości, włącznie z elementami ze skóry, jest pochodzenia włoskiego, podczas gdy nie ma to miejsca.

19 W związku z tym skarżący zażądali, by sąd odsyłający nakazał pozwanym w postępowaniu głównym zaniechanie wprowadzania do obrotu na rynku włoskim tego rodzaju obuwia, jeżeli brak na nim informacji wskazującej państwo pochodzenia użytej skóry. Zażądali oni również, aby wraz z owym nakazem została nałożona grzywna.

20 Z postanowienia odsyłającego wynika, że niektóre artykuły obuwnicze stanowiące przedmiot sporu zawisłego przed sądem odsyłającym są wyprodukowane w państwach trzecich, takich jak Chiny, jak wskazano na plastikowej etykiecie umieszczonej na zewnętrznej podeszwie. Jednakże wedle skarżących w postępowaniu głównym owo wskazanie nie jest zgodne z przepisami ustawy nr 8/2013, ponieważ nie odnosi się ono w szczególności do pochodzenia skóry jako składnika obuwia, lecz dotyczy pochodzenia obuwia w całości. W związku z tym, w tych okolicznościach, umieszczenie wskazania „prawdziwa skóra” na wkładce do butów może wzbudzić u konsumenta wyobrażenie, że owe artykuły obuwnicze, jakkolwiek wyprodukowane zagranicą, zostały wykonane ze skóry pochodzenia włoskiego. Natomiast w przypadku innych artykułów obuwniczych pochodzenie europejskie lub pozaeuropejskie używanej skóry jest sporne.

21 Sąd odwoławczy stwierdza na wstępie, że w świetle wyroku Eggers (13/78, EU:C:1978:182, pkt 25) rozpatrywane przepisy ustawy nr 8/2013 mogą stanowić środki o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi w przywozie sprzecznymi z prawem Unii, ponieważ domniemanie jakości związane z krajową lokalizacją całości lub części procesu produkcji, a zatem ograniczające lub defaworyzujące proces, którego etapy były przeprowadzane w całości lub w części w innych państwach członkowskich, jest niezgodne z jednolitym rynkiem.

22 Sąd odsyłający ma również wątpliwość, czy prawo Unii sprzeciwia się owym przepisom krajowym jedynie w tym zakresie, w jakim dotyczą one produktów ze skóry uzyskanych w drodze obróbki i wprowadzonych legalnie do obrotu w państwach członkowskich, czy też w zakresie, w jakim dotyczą one również produktów ze skóry uzyskanych w drodze obróbki w państwach trzecich, niewprowadzonych jeszcze legalnie do obrotu w Unii.

23 Następnie dla sądu odsyłającego powstało pytanie, czy art. 3 ustawy nr 8/2013 zakazujący obrotu obuwiem o oznakowaniu, które spełnia jednak wymogi dyrektywy 94/11, powinien być postrzegany jako nakładający obowiązek wskazania pochodzenia niezgodny z art. 5 owej dyrektywy.

24 Wreszcie zmierza on do ustalenia, czy Unijny kodeks celny i zasada, wedle której towar, w którego produkcję zaangażowany jest więcej niż jeden kraj, jest uznawany za pochodzący z kraju, w którym został poddany ostatniej istotnej obróbce lub przetworzeniu, również nie sprzeciwiają się przepisom krajowym rozpatrywanym w postępowaniu głównym.

25 W tej sytuacji Tribunale di Milano postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. [34–36 TFUE], właściwie interpretowane, stoją na przeszkodzie stosowaniu art. 3 ust. 2 ustawy krajowej nr 8/2013 – ustanawiającemu obowiązek etykietowania wskazującego państwo pochodzenia w odniesieniu do produktów otrzymanych w wyniku obróbki w krajach zagranicznych, opatrzonych włoskim oznaczeniem »pelle« – do produktów ze skóry zgodnie

z prawem poddanej obróbce i wprowadzonej do obrotu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, ponieważ taka ustawa stanowi środek o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym zakazanym przez art. 34 TFUE i nieuzasadnionym w świetle art. 36 TFUE?

2) Czy art. [34–36 TFUE], właściwie interpretowane, stoją na przeszkodzie stosowaniu art. 3 ust. 2 ustawy krajowej nr 8/2013 – ustanawiającemu obowiązek etykietowania wskazującego państwo pochodzenia w odniesieniu do produktów otrzymanych w wyniku obróbki w krajach zagranicznych, opatrzonych włoskim oznaczeniem »pelle« – do produktów ze skóry uzyskanej w drodze obróbki w państwach niebędących członkami Unii i niewprowadzonych jeszcze zgodnie z prawem do obrotu w Unii, ponieważ taka ustawa stanowi środek o skutku równoważnym z ograniczeniem ilościowym zakazanym przez art. 34 TFUE i nieuzasadnionym w świetle art. 36 TFUE?

3) Czy art. 3 i 5 dyrektywy 94/11, właściwie interpretowane, stoją na przeszkodzie stosowaniu art. 3 ust. 2 ustawy krajowej nr 8/2013 – ustanawiającemu obowiązek etykietowania wskazującego państwo pochodzenia w odniesieniu do produktów otrzymanych w wyniku obróbki w krajach zagranicznych, opatrzonych włoskim oznaczeniem »pelle« – do produktów ze skóry zgodnie z prawem poddanej obróbce lub wprowadzonej do obrotu w innych państwach członkowskich Unii?

4) Czy art. 3 i 5 dyrektywy 94/11, właściwie interpretowane, stoją na przeszkodzie stosowaniu art. 3 ust. 2 ustawy krajowej nr 8/2013 ustanawiającemu obowiązek etykietowania wskazującego państwo pochodzenia w odniesieniu do produktów ze skóry otrzymanej w wyniku obróbki w krajach niebędących członkami Unii i niewprowadzonych jeszcze zgodnie z prawem do obrotu w Unii?

5) Czy art. 60 rozporządzenia nr 952/2013, właściwie interpretowany, stoi na przeszkodzie stosowaniu art. 3 ust. 2 ustawy krajowej nr 8/2013– ustanawiającemu obowiązek etykietowania wskazującego państwo pochodzenia w odniesieniu do produktów otrzymanych w wyniku obróbki w krajach zagranicznych, opatrzonych włoskim oznaczeniem »pelle« – w odniesieniu do produktów ze skóry otrzymanej w wyniku obróbki w państwach członkowskich Unii lub niewprowadzonych jeszcze zgodnie z prawem do obrotu w Unii?

6) Czy art. 60 rozporządzenia nr 952/2013, właściwie interpretowany, stoi na przeszkodzie stosowaniu art. 3 ust. 2 ustawy krajowej nr 8/2013– ustanawiającemu obowiązek etykietowania wskazującego państwo pochodzenia w odniesieniu do produktów otrzymanych w wyniku obróbki w krajach zagranicznych, opatrzonych włoskim oznaczeniem »pelle« – w odniesieniu do produktów ze skóry otrzymanej w wyniku obróbki w krajach niebędących członkami Unii i niewprowadzonych jeszcze do obrotu w Unii?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Dyrektywa 98/34

26 Tytułem wstępu należy wskazać, że Komisja podnosi brak możliwości zastosowania przepisów ustawy nr 8/2013, ponieważ zostały one przyjęte z naruszeniem okresu obowiązywania zasady standstill wynoszącego trzy miesiące, przewidzianego w art. 9 dyrektywy 98/34.

27 Komisja potwierdziła, że uzyskała notyfikację ustawy nr 8/2013 z dnia 29 listopada 2012 r. i wskazała, że zgodnie z art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34 termin przyjęcia tej ustawy powinien zostać odroczony do dnia 1 marca 2013 r. Ustawa nr 8/2013 została przyjęta w dniu 14 stycznia 2013 r. i weszła w życie w dniu 14 lutego 2013 r., co stanowiło oczywiste naruszenie wskazanego przepisu dyrektywy.

28 Na rozprawie UNIC i Uni.co.pel potwierdziły informacje przedstawione przez Komisję i dodały, że władze włoskie podjęły środki celem zapobieżenia owemu naruszeniu imperatywnych przepisów dyrektywy 98/34 poprzez uchylenie ustawy nr 8/2013 zgodnie z art. 26 ustawy nr 161 z dnia 30 października 2014 r. Zgodnie z ową ustawą w sprawie uchylenia powinny zostać ustanowione nowe przepisy w tej dziedzinie w terminie dwunastu miesięcy przy poszanowaniu obowiązków notyfikacji przepisów technicznych przewidzianych w dyrektywie 98/34.

29 Należy w tym względzie przypomnieć, że przepisy techniczne nie mogą zostać przyjęte, jeśli nie zostały notyfikowane zgodnie z art. 8 ust. 1 dyrektywy 98/34 lub jeśli – nawet wówczas, gdy zostały notyfikowane – zostały zatwierdzone i wykonane przed wygaśnięciem okresu obowiązywania zasady standstill wynoszącego trzy miesiące, przewidzianego w art. 9 ust. 1 wskazanej dyrektywy (zob. wyroki: CIA Security International, C-194/94, EU:C:1996:172, pkt 41, 44, 54; Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, pkt 49).

30 W konsekwencji, w sprawie w postępowaniu głównym do sądu odsyłającego należy weryfikacja, czy ustawa nr 8/2013 weszła w życie z naruszeniem okresu obowiązywania zasady standstill przewidzianego w art. 9 dyrektywy 98/34. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej brak poszanowania owego terminu stanowi istotne uchybienie proceduralne, które może skutkować brakiem możliwości zastosowania rozpatrywanego przepisu technicznego. Jak również wskazała rzecznik generalna w pkt 44–47 opinii, w takiej sytuacji brak byłoby możliwości powołania art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013 przeciw jednostkom.

31 Jednakże, mając na uwadze, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny, przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystają z domniemania, iż mają one znaczenie dla sprawy (wyrok Melki i Abdeli, C-188/10 i C-189/10, EU:C:2010:363, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo), należy udzielić odpowiedzi na pytania zadane przez sąd odsyłający.

W przedmiocie pytań pierwszego i trzeciego

32 Poprzez pytania pierwsze i trzecie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 34–36 TFUE oraz art. 3 i 5 dyrektywy 94/11 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one przepisom państwa członkowskiego tego rodzaju, jak przepisy omawiane w postępowaniu głównym, zakazującym między innymi wprowadzania do obrotu skórzanych składników obuwia pochodzących z innych państw członkowskich lub z państw trzecich, które w tym drugim przypadku zostały już wprowadzone do obrotu w innym państwie członkowskim lub w rozpatrywanym państwie członkowskim, jeśli na produktach tych nie wskazano informacji o państwie pochodzenia.

33 Mając na uwadze, że te dwa pytania dotyczą zarówno interpretacji prawa pierwotnego, jak również interpretacji dyrektywy 94/11, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wszystkie środki krajowe w ramach dziedziny będącej przedmiotem wyczerpującej harmonizacji unijnej powinny być oceniane w świetle tych przepisów harmonizujących, a nie postanowień prawa pierwotnego (wyroki: Gysbrechts i Santurel Inter, C-205/07, EU:C:2008:730, pkt 33; Komisja/Belgia, C-421/12, EU:C:2014:2064, pkt 63).

34 Należy w związku z tym w pierwszej kolejności zbadać, czy harmonizacja dokonana we wskazanej dyrektywie, w szczególności w jej art. 3 i 5 ma charakter wyczerpujący.

35 W tym celu do Trybunału należy dokonanie wykładni tych przepisów przy uwzględnieniu nie tylko ich brzmienia, lecz także kontekstu, w jakim zostały umieszczone, oraz celów regulacji, której część stanowią (zob. wyrok Sneller, C-442/12, EU:C:2013:717, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).

36 Z motywów 1–3 i 7 dyrektywy 94/11 wynika, że zmierza ona do zdefiniowania w sposób precyzyjny elementów wspólnego systemu etykietowania obuwia celem uniknięcia problemów spowodowanych poprzez rozbieżności między regulacjami krajowymi w tej dziedzinie, które mogą tworzyć przeszkody w wymianie handlowej wewnątrz Unii. Harmonizacja owych regulacji została uznana za właściwy środek dla celów zniesienia owych przeszkód w wolnym handlu, gdyż cel ten nie mógł zostać osiągnięty w zadowalającym stopniu przez poszczególne państwa członkowskie.

37 Jak wskazała rzecznik generalna w pkt 58 i 59 opinii, z art. 1 i 4 w związku z załącznikiem I do dyrektywy 94/11 wynika, że dyrektywa ta nie ustanawia wymogów minimalnych w zakresie dotyczącym etykietowania materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia, lecz przewiduje przepisy regulujące tę kwestię w sposób wyczerpujący. Państwa członkowskie nie mogą zatem przyjmować bardziej rygorystycznych wymogów.

38 O ile prawdą jest, że zgodnie z art. 5 owej dyrektywy państwa członkowskie mogą zezwolić na to, by „jeśli będzie to potrzebne, informacjom wymaganym na mocy niniejszej dyrektywy [towarzyszyły] dodatkowe informacje opisowe", to jednak zgodnie z owym art. 5 państwa członkowskie nie mogą „zakazywać ani utrudniać wprowadzania do obrotu obuwia spełniającego wymogi niniejszej dyrektywy, zgodnie z art. 3".

39 Z wykładni literalnej wskazanych art. 3 i 5 w związku z celami dyrektywy 94/11 wynika, że dyrektywa ta dokonuje wyczerpującej harmonizacji zakresu samych obowiązków etykietowania materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia, które, gdy zostaną spełnione, skutkują zakazem stanowienia przez państwa członkowskie przeszkód we wprowadzeniu tych produktów do obrotu.

40 Mając na uwadze powyższe rozważania, rozpatrywane przepisy krajowe w zakresie, w jakim dotyczą etykietowania skórzanych składników obuwia pochodzących z innych państw członkowskich lub wprowadzonych już do obrotu na obszarze Unii, należy rozpatrzyć jedynie w świetle przepisów dyrektywy 94/11, a nie w świetle przepisów prawa pierwotnego.

41 Co się tyczy, po drugie, oceny w świetle dyrektywy 94/11, należy przypomnieć, że środki przewidziane celem liberalizacji wymiany handlowej pomiędzy państwami członkowskimi, tego rodzaju jak dyrektywa 94/11 mają zastosowanie w sposób identyczny zarówno do produktów pochodzących z państw członkowskich, jak również do produktów pochodzących z państw trzecich znajdujących się w swobodnym obrocie w Unii. W tym względzie Trybunał stwierdził w zakresie dotyczącym swobodnego przepływu towarów wewnątrz Unii, że produkty znajdujące się w swobodnym obrocie są ostatecznie i całkowicie zrównane z produktami pochodzącymi z państw członkowskich (zob. podobnie wyrok Tezi Textiel/Komisja, 59/84, EU:C:1986:102, pkt 26).

42 Zgodnie z art. 3 owej dyrektywy „państwa członkowskie nie będą zakazywać ani utrudniać wprowadzania do obrotu obuwia, które spełnia wymogi dotyczące etykietowania określone w niniejszej dyrektywie, stosując niezharmonizowane przepisy krajowe regulujące zasady etykietowania niektórych typów obuwia lub obuwia w ogóle".

43 Zgodnie z art. 4 dyrektywy 94/11 i załącznikiem I do niej etykietowanie tego rodzaju artykułów powinno wskazywać wyłącznie informacje dotyczące materiału używanego dla celów ich produkcji (skóra, skóra powlekana, materiały tekstylne lub inne materiały). Obowiązek wskazania państwa pochodzenia skóry, tego rodzaju jak obowiązek nałożony przez przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym, nie został zatem przewidziany w tej dyrektywie.

44 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już w zakresie dotyczącym interpretacji art. 34 TFUE, że wskazania lub oznaczenie pochodzenia, tego rodzaju jak rozpatrywane w postępowaniu głównym mają na celu umożliwienie konsumentom dokonania rozróżnienia pomiędzy produktami krajowymi i produktami importowanymi i dają im w ten sposób sposobność uwzględnienia ich ewentualnych uprzedzeń dotyczących produktów zagranicznych. W ramach

jednolitego rynku wymóg oznaczania kraju pochodzenia nie tylko sprawia, że wprowadzanie do obrotu w jednym państwie członkowskim towarów wyprodukowanych w innych państwach członkowskich w omawianych sektorach jest trudniejsze, lecz również skutkuje zwolnieniem procesu wzajemnego przenikania się gospodarek w Unii poprzez utrudnianie sprzedaży towarów wyprodukowanych na skutek podziału pracy między państwami członkowskimi (zob. podobnie wyrok Komisja/Zjednoczone Królestwo, 207/83, EU:C:1985:161, pkt 17).

45 Ponadto z orzecznictwa dotyczącego tego przepisu wynika, że wymogi językowe, tego rodzaju jak określone przez rozpatrywane w postępowaniu głównym przepisy państwa członkowskiego, stanowią przeszkodę w handlu w Unii, ponieważ produkty pochodzące z innych państw członkowskich muszą zostać opatrzone różnymi etykietami, co powoduje powstanie dodatkowych kosztów konfekcjonowania (wyrok Colim, C-33/97, EU:C:1999:274, pkt 36).

46 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytania pierwsze i trzecie należy udzielić odpowiedzi, że art. 3 i 5 dyrektywy 94/11 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one przepisom państwa członkowskiego tego rodzaju, jak przepisy omawiane w postępowaniu głównym, zakazującym między innymi wprowadzania do obrotu skórzanych składników obuwia pochodzących z innych państw członkowskich lub z państw trzecich, które w tym drugim przypadku zostały już wprowadzone do obrotu w innym państwie członkowskim lub w rozpatrywanym państwie członkowskim, jeśli na produktach tych nie wskazano informacji o państwie pochodzenia.

W przedmiocie pytań drugiego i czwartego

47 Poprzez pytania drugie i czwarte, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 34–36 TFUE oraz art. 3 i 5 dyrektywy 94/11 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one przepisom państwa członkowskiego tego rodzaju, jak przepisy omawiane w postępowaniu głównym, zakazującym między innymi wprowadzania do obrotu skórzanych składników obuwia pochodzących z państw trzecich, które nie zostały jeszcze zgodnie z prawem wprowadzone do obrotu na terytorium Unii, jeśli na produktach tych nie wskazano informacji o państwie pochodzenia.

48 Zgodnie ze sformułowaniami użytymi przez sąd odsyłający pytania te dotyczą skórzanych składników obuwia pochodzących z państw trzecich, które nie zostały jeszcze zgodnie z prawem wprowadzone do obrotu na terytorium Unii, a więc również nie na terytorium Włoch.

49 W tym względzie należy przypomnieć po pierwsze, że zgodnie z art. 28 TFUE zakazane jest nakładanie ceł przywozowych i wywozowych między państwami członkowskimi oraz wszelkich opłat o skutku równoważnym, przy czym zakaz ten ma zastosowanie zarówno do „produktów pochodzących z państw członkowskich”, jak również do „produktów pochodzących z państw trzecich, jeżeli znajdują się one w swobodnym obrocie w państwach członkowskich”.

50 Zgodnie z art. 29 TFUE produkty pochodzące z państw trzecich są uważane za będące w swobodnym obrocie w jednym z państw członkowskich, jeżeli dopełniono wobec nich formalności przywozowych oraz pobrano wszystkie wymagane cła i opłaty o skutku równoważnym w tym państwie członkowskim i jeżeli nie skorzystały one z całkowitego lub częściowego zwrotu tych ceł lub opłat.

51 Z postanowienia odsyłającego i akt sprawy wynika jednak, że rozpatrywane artykuły zostały wprowadzone do obrotu we Włoszech i w związku z tym znajdowały się już w swobodnym obrocie na terytorium Unii w rozumieniu art. 29 TFUE.

52 Należy z jednej strony podkreślić, że w odniesieniu do tego rodzaju artykułów zastosowanie ma odpowiedź Trybunału na pytania pierwsze i trzecie, wskazana w pkt 32–46 niniejszego wyroku.

53 Z drugiej strony, mając na uwadze, że pytania drugie i czwarte dotyczą w sposób wyraźny jedynie artykułów jeszcze niedopuszczonych do swobodnego obrotu na terytorium Unii, z powyższego wynika, że owe pytania mają charakter hipotetyczny.

54 Należy w tym zakresie przypomnieć, że Trybunał może odmówić orzekania co do pytania prejudycjalnego przedstawionego przez sąd krajowy, gdy żądana wykładnia prawa Unii w sposób oczywisty nie ma żadnego związku z rzeczywistością lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym lub też gdy problem ma charakter hipotetyczny albo gdy Trybunał nie posiada wystarczającej wiedzy na temat okoliczności faktycznych i prawnych, aby odpowiedzieć na przedstawione mu pytania w użyteczny sposób (zob. wyrok Stark, C-293/10, EU:C:2011:355, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).

55 Należy w związku z tym stwierdzić, że pytania drugie i czwarte są niedopuszczalne.

W przedmiocie pytań piątego i szóstego

56 W pytaniach piątym i szóstym sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 60 Unijnego kodeksu celnego należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym tego rodzaju jak w postępowaniu głównym.

57 Należy wskazać na wstępie, że w zakresie, w jakim sąd odsyłający zwraca się z wnioskiem o wykładnię art. 60 Unijnego kodeksu celnego, artykuł ów wejdzie w życie dopiero w dniu 1 maja 2016 r. W związku z tym należy orzec w przedmiocie wykładni art. 24 rozporządzenia nr 2913/92 będącego w mocy w czasie właściwym dla okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym, który ma zasadniczo taką samą treść jak wskazany art. 60.

58 Zgodnie z art. 24 rozporządzenia nr 2913/92 dla celów określenia należności celnych przywozowych i wywozowych „towar, w którego produkcję zaangażowany jest więcej niż jeden kraj, jest uznawany za pochodzący z kraju, w którym został poddany ostatniej istotnej […] obróbce lub przetworzeniu”.

59 Przepis ten zawiera wspólną definicję pojęcia pochodzenia towarów, które stanowi nieodzowny środek celem zapewnienia jednolitego zastosowania Wspólnej taryfy celnej oraz wszelkich innych środków podjętych w celu przywozu lub wywozu towarów przez Unię lub państwa członkowskie (zob. podobnie wyrok Gesellschaft für Überseehandel, 49/76, EU:C:1977:9, pkt 5).

60 Z powyższego wynika z jednej strony, że przepis ów nie dotyczy treści informacji przeznaczonej dla konsumentów w formie elementów etykiet obuwia.

61 Z drugiej strony, jak podniosła Komisja, mając na uwadze, że art. 3 ust. 2 ustawy nr 8/2013 nie przewiduje żadnego kryterium, które umożliwiałoby zdefiniowanie pochodzenia produktów wedle miejsca „ostatniego, istotnego przetworzenia lub obróbki” w rozumieniu art. 24 rozporządzenia nr 2913/92, należy stwierdzić, że postanowienie odsyłające nie pozwala na ustalenie związku pomiędzy wykładnią owego art. 24 a rozstrzygnięciem sporu w postępowaniu głównym.

62 W związku z tym, że odpowiedź Trybunału na pytania piąte i szóste nie jest istotna dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, należy stwierdzić, biorąc pod uwagę orzecznictwo przytoczone w pkt 54 niniejszego wyroku, że pytania te są niedopuszczalne.

W przedmiocie kosztów

63 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuły 3 i 5 dyrektywy 94/11/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 marca 1994 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do etykietowania materiałów używanych w głównych częściach składowych obuwia przeznaczonego do sprzedaży konsumentom należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one przepisom państwa członkowskiego tego rodzaju, jak przepisy omawiane w postępowaniu głównym, zakazującym między innymi wprowadzania do obrotu skórzanych składników obuwia pochodzących z innych państw członkowskich lub z państw trzecich, które w tym drugim przypadku zostały już wprowadzone do obrotu w innym państwie członkowskim lub w rozpatrywanym państwie członkowskim, jeśli na produktach tych nie wskazano informacji o państwie pochodzenia.

Podpisy